

Barn som är anhöriga när en förälder avlider

En kunskapsöversikt om effekt av metoder för stöd till barn
Ann-Sofie Bergman och Elizabeth Hanson

Nka Barn som anhöriga 2014:1

Syfte med kunskapsöversikten

- Syfte att systematiskt söka, granska och sammanställa kunskap om verksamma metoder för att ge stöd till barn vars förälder eller omsorgsperson avlider
- Ett syfte är också att identifiera fortsatt kunskapsbehov

Frågeställningar:

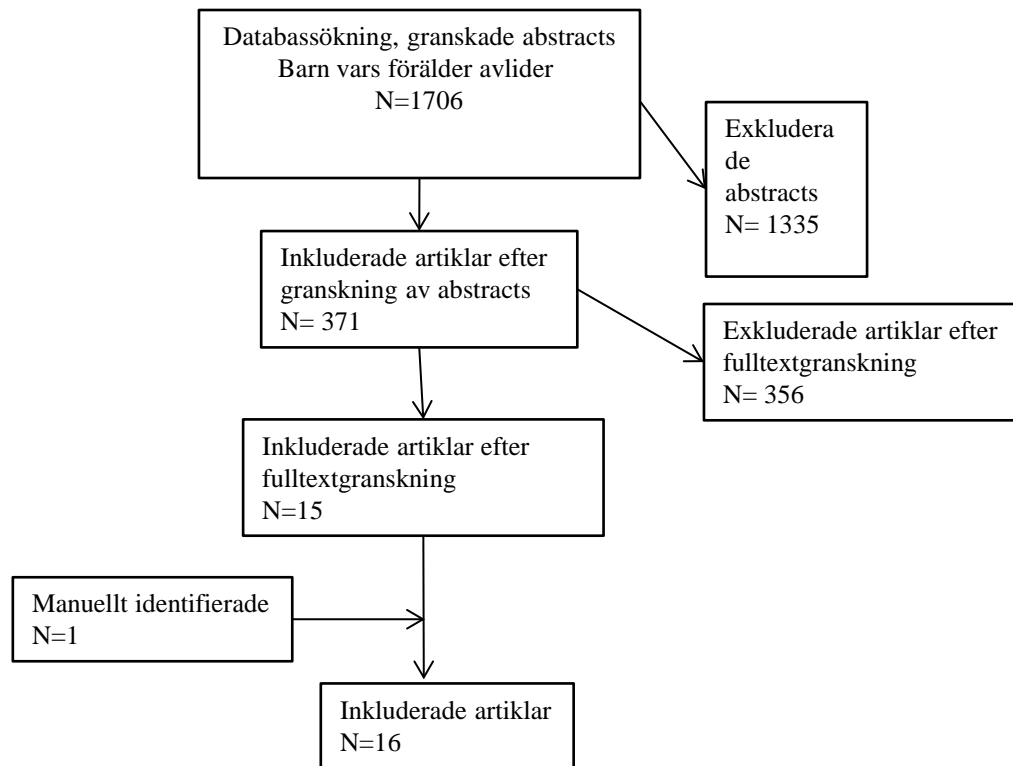
- Hur ser kunskapsläget ut om effekter av interventioner för att ge stöd till barn vars förälder avlider?
- Vilka metoder har prövats och utvärderats med fokus på effekter för barnen?
- Vilket behov av ny kunskap kan identifieras utifrån resultaten i kunskapsöversikten?

Kunskapsöversiktens innehåll

- Omfattning
- Konsekvenser – barns utsatthet
- Riskfaktorer / skyddande faktorer
- Barns utveckling och behov
- Barns sorgprocess
- och framför allt *effekter av interventioner*

Inklusionskriterier KÖ:

- *Interventioner* som riktas primärt till barn eller till barn och förälder (barn 0-18 år)
- *Studiedesign*: RCT-studier (med kontrollgrupp), kvasiexperimentella studier (med jämförelsegrupp), pre-test post-test
- *Utfallsmått* som visar om interventionen har haft effekt för barnen

Några tidigare kunskapsöversikter

- Curtis & Newman (2001)
- Currier et al (2007)
- Rosner et al (2010)

Tar upp situationen då barn har förlorat en
närstående

Resultat KÖ

- Få studier motsvarar kriterier för KÖ
- Effektstudier - 16 inkluderade referenser
- Metoder: Familjestöd; Föräldrastöd; Stöd till barn i gruppverksamhet; Stöd till barn vid lägerverksamhet

Resultat KÖ - metoder

- **Bereavement groups for inner-city children** (Schilling et al 1992)
- **CampMAGIC** (McClatchey et al 2009)
- **Writing for recovery** (Kalantari et al 2012)
- **Familjeterapi** (Black & Urbanowicz 1985; 1987)
- **Parent-guidance program** (Christ et al 2005)
- **The Family Bereavement Program** (Sandler et al 1992)
- **The Family Bereavement Program** (Sandler et al 2003; Schmiede et al 2006; Tein et al 2006; Sandler et al 2010a; Sandler et al 2010b; Luecken et al 2010; Luecken et al 2014; Hagan et al 2012; Schoenfelder et al 2013)

Resultat KÖ

Avsikten med gruppinterventioner som har riktats till barnen kan övergripande sammanfattas vara att:

- normalisera barnens upplevelser efter förlusten
- ge tillgång till stöd
- skapa en trygg miljö där barnen kan uttrycka svåra tankar och känslor
- underlätta barnens sorgeprocess
- förbättra barnens hälsa och minska deras symtom

Resultat KÖ

Avsikter med interventioner till barnen och kvarlevande föräldrar kan övergripande sammanfattas vara att:

- främja kommunikationen i familjen
- förbättra relationen mellan barnen och föräldrarna
- underlätta sorgprocessen för barnen och föräldrarna
- öka föräldraförmågan för att förbättra barnens situation via föräldraskapet
- öka stabilitet och förutsägbarhet för barnen
- minska ytterligare negativa händelser för barnen
- öka positiva händelser för barnen
- förbättra föräldrarnas psykiska hälsa

Resultat KÖ

- Studier publicerade under perioden 1985-2014
- Amerikanska studier dominerar
- De flesta inkluderade studier är randomiserade
- *Många* utfallsmått – relaterade till barn och förälder – exempel: depressiva symtom, oro, sorg, självkänsla, stress, coping, skolförmåga, beteende, familjekommunikation, föräldraförmåga, riskbeteende
- De flesta studier rör barn från skolåldern och uppåt
- Insatser varierar från 90 minuter till ca ett års kontakt
- Uppföljningstid varierar från posttest upp till sex år

Resultat KÖ - effekter

Stödinterventioner har visat sig ge effekter inom följande områden:

- Barns hälsa
- Barns sorg
- Barns beteende
- Barns självkänsla
- Samtal om sorgen, om den avlidne, barns förståelse av döden
- Negativa händelser / Stress
- Föräldraförmåga
- Föräldrars hälsa

Resultat KÖ

- "The Family Bereavement Program" dominerar i kunskapsöversikten
- 10 studier om FBP publicerade 1992-2014
- Program utvecklat utifrån forskning om betydande risk- och skyddsfaktorer
- Stöd till barn och föräldrar parallellt i grupper
- Programmet har modifierats med ny kunskap, exempel: införande av separata parallella grupper för barn och föräldrar + gemensamma möten

Resultat KÖ

Betydelsen av:

- En *trygg miljö* för barn där de får *utrymme för sorgen*, att förstå vad som har hänt, förstå sina reaktioner, bearbeta sorgen, hantera den nya situationen
- *Föräldraförmågan* – involvera föräldrarna
- *Kommunikationen* mellan barn och förälder
- *Kontinuitet och stöd*

Resultat KÖ

- Stöd kan *förebygga* att barn utvecklar problem efter förlusten av en förälder
- Men en del barn behöver mer omfattande hjälp

Resultat KÖ

En *slutsats* är att det behövs särskild uppmärksamhet kring följande barn:

- yngre barn som förlorar en förälder
- barn som förlorar sin närmaste anknytningsperson
- barn som saknar stöd
- barn vars kvarlevande förälder/omsorgsgivare saknar stöd
- barn med erfarenhet av tidigare förluster
- barn i familjer med tidigare psykisk ohälsa hos barn eller förälder
- barn som förlorat sin förälder under traumatiska omständigheter
- barn som hade en komplicerad relation till sin avlidne förälder

Kunskapsbehov

- *fler studier* för säkra resultat
- studier med *lång uppföljningstid*
- studier med *tillräckligt stor population* för att kunna göra jämförelser av effekt för olika kategorier, och därmed kunna anpassa stödet efter behoven
- studier där *yngre barn* involveras i utvärderingar
- Fokus på barn som förlorar båda sina föräldrar eller sin enda förälder
- Barn som förlorar sin mor
- Utfall – utifrån barnens perspektiv